

დღისთვის და საქარხნისთვის

საქართველოს მხარეთმცოდნეო ინსტიტუტი * LITERATURULI SAQARTVELO * ЛИТЕРАТУРЫЛИ САҚАРТВЕЛО

15 ნოემბერი, 2013 წ.

№70 (3680)

ბამონდის 77-მ წმლი

ფასი 1 ლარი

თამაზ ნივნივაძე

ბატონებო! ხვალ 16 ნოემბერია - მიხეილ სააკაშვილის პრეზიდენტობის უყანასეხელი დღე!

ძვირფასო თანამემამულენო!

როგორც მიხეილ სააკაშვილის დედუღეთელი „ნათესავი“ აკაკი წერეთელი იტყოდა:

„ამ დღეს ველოდი, მოვესწარ, ვიცინი, აღარ ვსტირი მე!..“

დაახლოებით ამ დღეში ვარ ახლა მეც – არამართო ვიცინი, შეიძლება ითქვას, მუცელზეც ვიჭაჭები და, ასე რომ ვიქცევი, კარგი მაგარი საბუთიც მაქვს!

როგორც ზემოთ ვთქვი, ხვალ მიხეილ სააკაშვილის პრეზიდენტობის უყანასეხელი დღეა!

და ამაზე მეტად კიდევ რა უნდა გამიხარდეს?!

დიახ, ვიმეორებ, უყანასეხელი დღეა და, ღმერთმა ნუ ქნას, იგი ამ პოსტზე ოდესმე უკან მოგვიბრუნდეს!

კი, ბატონო, სააკაშვილისნაირი გიჟები ამქვეყნად კვლავაც დაიბადებიან, მაგრამ არავითარ აუცილებლობას არ წარმოადგენს, ყველა მათგანი პრეზიდენტად დავსვათ!

ქართველმა ხალხმა ეს სახადი უკვე მოვიხადეთ და ახლა სხვების ჯერია – ჩვენ კიდევ, ერთხელ რომ „ვჭამეთ“, ისიც გვეყოფა!

არადა, ეს კაცი ბოთე რომ იყო, მამას რომ თავი დავანებოთ, დედამ ხომ იცოდა? მზია ბეზიამაც ხომ იცოდა? უახლოესი ნათესავებიდან ელიზბარ ჯაველიძემაც ხომ იცოდა? თემურ მირიანაშვილიც ერთი წუთით კიდევ რომ დავივინყოთ, მეც ხომ კარგად ვიცოდი?!

აბა, „გიჟი სახურავზე“ რამ დამანერინა?!

აბა, „პალო, რომელიც მეფეს შეერჭო“ რამ დამანერინა?!

ჩვენს გარდა კიდევ ბევრმა იცოდა, მაგრამ რა?!

როგორც ჩანს, ასეთი საჯაყი საქმე ზოგჯერ ჩვენზე განათლებულ ერსაც ემართება, მაგალითად, გერმანელებმა ერთხელ სააკაშვილზე უფრო მეტი გიჟი – ადოლფ ჰიტლერი აირჩიეს!..

ამ ჩვენს პრეზიდენტზე ნაკლები გიჟი, ალბათ, არც ზოგი რომელი იმპერატორი იყო – თუნდაც ნერონი, თუნდაც კალიგულა – ეტყობა, ათასში

ერთხელ მსგავსი სისულელები ქართველებზე ფრთხილ ხალხსაც ემართება!..

მთავარია, ჩვენ ახლა ბოლოში გავვით და ხვალ, 16 ნოემბერს, ჩვენი გიჟი პრეზიდენტის მმართველობის უყანასეხელი დღეა!

და, ძვირფასო ქართველებო, მარჯვედ უნდა ვიყოთ, ჩვენი მტრების მიერ წინასწარ გათხრილ ორმოში ფრთხილი მელასავით „ოთხივე ფეხით“ არ ჩავცვივდეთ!..

მე პირადად ხვალინდელი დღე აღექსანდრ სოლჟენიცინის „ივან დენისოვიჩის ერთ დღეს“ მაგონებს – ისევე, როგორც სააკაშვილის გიჟური საქციელი ძალიან ჩამოჰგავს ნერონის იმ ქმედებას – სენატის წევრად საკუთარი ცხენი რომ დასვა!..

თუმცა ნერონისა რა გვიკვირს, ბატონებო! ყოფილა შემთხვევა, როცა ჩვენს გიჟ პრეზიდენტს პარლამენტში ადამიანის ნაცვლად პირდაპირ ვირი დაუსვამს, მაგალითად, გივია თარგამაძე, მაგრამ ამ დანიშნვის წინააღმდეგ არავინ წასულა!

პირიქით, ეს „მაჟორიტარი ვირი“ რომელიცაა მოწვევის პარლამენტის მთელი მუშაობის განმავლობაში ხმის ამოუღებლად, ე.ი. ყოყინის გარეშე ემსახურებოდა ადგილობრივ ამომრჩევლებს!..

ერთი სიტყვით, ერთი გიჟი პრეზიდენტი სრული ათი წელიწადი მართავდა ჩვენს ქვეყანას!

ამ ხნის განმავლობაში ღმერთმა ათასი ნიშანი მანაც მოგვცა, ეს გიჟი მმართველი რომ შეგვეცვალა!

საქართველოს ხან „7 ნოემბერი“ მოუვლინა, ხან „8 აგვისტო“ და ხანაც „26 მაისი“!

ღმერთი ამით რომ ვერაფერს გახდა და ქართველი ხალხი ვერ გამოგვაფხიზლა, მერე პრეზიდენტს საკუთარი ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი თავში საფერფლის ჩარტყმით მოაკვლევინა!

უმოქმედოდ არც მიხეილ სააკაშვილი ყოფილა: ქალბატონები მისგან მოჭმული ცალი ძუძუს ამარა დატოვა, პატიმარი მამაკაცები კი უკანალში შეთხრილი ცოცხებით მამალ ფარშევანგებს დაამსგავსა!

საქართველოს მოსახლეობის ნახევარი ნაციხარ-პრობაციონერებად აქცია, მეორე ნახევარი კი ლუკმა-პურის საშოვნელად საზღვარგარეთ გააქცია. ამასობაში, მოკლედ რომ ვთქვათ, მთელი ქვეყანა დააქცია!..

ძვირფასო თანამემამულენო!

ხვალ 16 ნოემბერია – მიხეილ სააკაშვილის პრეზიდენტობის უყანასეხელი დღე!

და, როგორც მისივე დედუღეთელი „ნათესავი“ აკაკი წერეთელი იტყოდა:

„ამ დღეს ველოდი, მოვესწარ, ვიცინი, აღარ ვსტირი მე!..“

ნეტა, ამაზე მეტად კიდევ რა უნდა გამხარებოდა?!

დიახ, ვიმეორებ, ხვალ 16 ნოემბერია – სააკაშვილის პრეზიდენტობის უყანასეხელი დღეა და, ღმერთმა ნუ ქნას, იგი ამ პოსტზე ოდესმე უკან მობრუნდეს!..

კი ბატონო, სააკაშვილისნაირი გიჟები ამქვეყნად კვლავაც დაიბადებიან, მაგრამ არავითარ აუცილებლობას არ წარმოადგენს, ყველა მათგანი ქვეყნის პრეზიდენტად ავირჩიოთ!..

ხომ შეიძლება, გიჟი გიჟად დარჩეს და მთელი საქართველო ერთ დიდ „წინწყილად“ (გიჟების საავადმყოფოდ) არ ვაქციოთ?!

ერთი სიტყვით, ხვალ მიხეილ სააკაშვილის პრეზიდენტობის უყანასეხელი დღეა!

ამ უკუღმადღეზე გაჩენილს მმართველობის ვადა ეწურება!

გიხაროდენ, ქართველებო!..

ენი ქეთელაური

ნოემბრის თვე, ყვითელი ფოთლები, სანთლის მზუფრები შუქი... მოკლედ, ყველაფერი ის, რაც შემოდგომის პოეტური საღამოსთვისაა საჭირო. მერე, გადაჩურჩულება დარბაზში: „კარგი საღამო გველის წინ!“, „ეს რა კარგი საქმე გააკეთა ბატონმა თამაზმა“, „არ მეგონა, „ლიტერატურული საქართველოს“ აღდგენა თუ გველისებოდა“, „ისევ თამაზი“...

და „ლიტერატურული საქართველოს“ პრეზენტაციაც დაიწყო! დაწყება ტრადიციული მისაღმებითა და მადლობებით...

როგორც პოეტმა და კრიტიკოსმა, „ლიტერატურული საქართველო“-ს ახალგაზრდული გვერდების რედაქტორმა, ლექსო დორეულმა თქვა: სიმბოლური იყო, გაზეთის პრეზენტაცია სწორედ სახელმწიფო უნივერსიტეტში რომ გაიმართა. „ლიტერატურული საქართველო“, რომელსაც გამოცემის 77-წლიანი ისტორია აქვს, ზოგჯერ თანამშრომლობდა ახალგაზრდებთან. მისი აღდგენის დღიდან კი, ამ თანამშრომლობამ სისტემური სახე მიიღო და ბატონმა თამაზ ნივინვაძემ გაზეთის 4 გვერდი ნიჭიერი თაობის შემოქმედებს დაუთმო; თაობისა, რომლის გამოც, ახლა, დარბაზი გადაჭედელი იყო...

საღამო გიორგი არაბულის „მგზავრმა“ გახსნა და მისგან მოგვიჩვენა ემოცია არც მომდევნო პოეტებმა გაანაუღეს. ჯუბა ხაინდრავა, სულხან ნულუკიძე, დიმიტრი ბახუტაშვილი, თორნიკე ჭელიძე და სხვები...

„ლიტერატურული საქართველოს“ აღდგენა, პირველ რიგში, იმიტომ არის მნიშვნელოვანი, რომ ის მჭიდროდ დაუკავშირდა მომავალს – ახალგაზრდა შემოქმედთა ნიჭიერ და გამორჩეულ თაობას. ახალი სისხლი, ახალი თაობისთვის მხარდაჭერა, ეს უმნიშვნელოვანესია გამოცემის სიცოცხლის უნარიანობისთვის.

საუკეთესო პოეტური პუბლიკაცია, პროზაული პუბლიკაცია, ლიტერატურული კრიტიკა, თარგმანი და ამ ნომინაციებში დაჯილდოებული ახალგაზრდები... ეს პრეზენტაციის მოულოდნელობა იყო, როგორც ლექსო დორეულმა განმარტა: „ახალგაზრდული გვერდების რედაქციამ გადაწყვიტა, სიმბოლურად დაგვეჯილდოვებინა სხვადასხვა რუბრიკაში, ასევე სიმბოლურად გამარჯვე-

„ლიტერატურული საქართველო“ უნივერსიტეტშიც დაბრუნდა! (რეპორტაჟი „ლიტერატურული საქართველო“-ს პრეზენტაციიდან)

ბული ავტორები. სიმბოლურად იმიტომ, რომ ძალიან ბევრი ნიჭიერი ავტორის ნაწარმოები დაიბეჭდა „ლიტერატურულ საქართველოში“ და არჩევანის გაკეთება ძალიან გაგვიჭირდა“.

საუკეთესო პოეტური პუბლიკაციისათვის ჯილდო გაიყო და ის თორნიკე ჭელიძესა და ლევან ზარიძეს გადაეცა, საუკეთესო პროზაული ნაწარმოებისათვის ხვიჩა ყალაბეგაშვილი დაჯილდოვდა. კრიტიკაში პირველობა არავის დაუთმო ნიკოლოზ აგლაძემ; საუკეთესო თარგმა-

საინტერესო პასუხებით, ყველამ ადვილად ამოიცნო ბატონი თამაზ ნივინვაძე. ეს იყო წლების წინ ჩანერილი ინტერვიუ, რომელიც ნებისმიერ დროს, ნებისმიერი თაობისთვის, იქნება აქტუალური და საინტერესო. ახალგაზრდობამ და უნივერსიტეტმა თამაზ ნივინვაძეს სპეციალური ჯილდო გადასცა ქართული კულტურის განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისათვის. აღსანიშნავია, რომ ბატონი თამაზი არცერთი ჯილდოს მფლობელი არ გახლავთ, მხოლოდ იმ მიზეზით, რომ ის თავად ამბობდა ამაზე უარს. დიდი კრიტიკოსი მხოლოდ რამდენიმე სიტყვით შემოიფარგლა: „ახლა ყველაზე უფრო დავირცხვინე, ამ ჯილდოს გამო, ვიდრე ოდესმე. მაგრამ დიდი სიამოვნებითა და პატივისცემით მივიღებ ჩემი უმცროსი კოლეგებისგან ამ საპატიო ჯილდოს“.

პრეზენტაციამ ნათელი გახადა, რომ წლების შემდეგ, „ლიტერატურული საქართველო“ კვლავ ფორმდება! როგორც ოთარ ჯირკვალიშვილი ამბობს, „ის ყოველთვის იყო მნიშვნელოვანი ქართულ სინამდვილეში: „ლიტერატურული სა-

ნისთვის კი ბოციუსის „ფილოსოფიის ნუგეშის“ გადმომქართულებელმა გვანცა ფოფხაძემ დაიმსახურა ჯილდო. გაზეთის ერთ-ერთი საინტერესო რუბრიკისთვის „არტ ინო“ კი დათო ნადირაძე დაჯილდოვდა.

ლიტერატურული საღამოს დაწყების წუთიდან იმდროინდელი ახალგაზრდული ტემპერამენტი და, ალბათ, სწორედ ამ მიზეზით, არავის გაკვირვებია მგზნებარე სიყვარულის, სექსის, მეგობრობის, ან თუნდაც ჰუმანიზმის თემის მონაცვლეობა, თავისი არაორდინალური და ერთმანეთისგან განსხვავებული ავტორებით. არც ირაკლი ჩარკვიანის სიმღერების გაულერება იყო უემოციო და ბოლოს, ე. წ. კირიკ გამოჩნდა. მწერალმა ოთარ ჯირკვალიშვილმა საღამო ძალზე გამოაცოცხლა თავისი შესანიშნავი ლექსი-პერფორმანსით. ვილაციისთვის უცხო კირი, საღამოს შემდეგ, ალბათ, საყვარელი ლექსიც კი გახდა.

ბოლოს, ტრიბუნის ნაიკითხე იქნა მოულოდნელი ინტერვიუ. კითხვის დასაწყისში დარბაზში გაურკვეველობა შეინიშნებოდა. უცნობი იყო რესპონდენტის ვინაობა, თუმცა ენაწყლიანი და

ქართველო“ თავისი დაარსების დღიდან, ძალიან დიდი როლს თამაშობდა კულტურულ, სახელოვნებო სფეროში. თუმცა, ეს გაზეთი გარკვეული პოლიტიკური მოტივების გამო, 8 წლის განმავლობაში აღარ გამოიცემოდა და სულ ახლახან აღსდგა. ეს მართლაც მისალოცია, რადგან მან ახალგაზრდებთან ურთიერთობის სურვილი გამოთქვა და, გარდა იმისა, რომ 4 გვერდი ბატონმა თამაზმა ჩვენ ჩაგვაბარა, ბოლო ნომერი მთლიანად ახალგაზრდებს დაუთმო და ლექსო დორეულს მიანდო ეს საქმე, მის მოადგილედ კი მე დამნიშნა. ჩვენ დაუკავშირდით ახალგაზრდა ავტორებს, რომლებიც დიდი სიამოვნებით დაგვთანხმდნენ თანამშრომლობაზე. „ლიტერატურულმა საქართველომ“ სერიოზული მოდერნიზაცია განიცადა. ჩვენ, ყველანი ვცილობთ, რომ გაზეთი თანამედროვე ლიტერატურულ ტენდენციებს არ ჩამორჩეს, კიდევ უფრო განვითარდეს და თავისი ეროვნული მნიშვნელობა, რაც წლების განმავლობაში ჰქონდა, დაუბრუნდეს. დღევანდელმა დღემაც აჩვენა, რომ ამისკენ, ნამდვილად მტკიცე და სწორი ნაბიჯებით მივდივართ!“

ვიჩნი მსოფლიოს ხალხებს

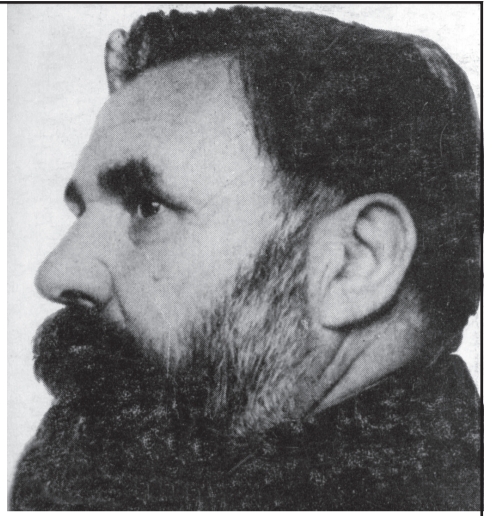
არ დაივინყო, არასოდეს არ დაივინყო, ვიდრე ცოცხლობ და ვიდრე გიყვარს, ვიდრე სულდგმულობ, ვიდრე დადისხარ, ფიქრობ, იბან, გრძნობ და კითხულობ. ხელით ეხები, ანდა იცინი. არ დაივინყო, არასოდეს არ დაივინყო, ვიდრემდე იცი თუ რა არის თავისუფლება. ვიდრემდე იცი, მრავალწელს შორს მყოფ შეყვარებულთან თეთრად განათევ ღამეთა ფასი. ვიდრემდე პირში სული გიდგას, ვიდრემდე მკერდში გული გიცემს, ვიდრემდე ჰგვებარ შენ ადამის ძეს, ყოველთვის, ყველა შემთხვევაში არ დაივინყო, არასოდეს არ დაივინყო, რადგანაც ბევრმა დაივინა დიდი ხანია, და ეხლაც, კვლავაც ივინყებენ: ცეცხლს და შიშს, უღეტას, უსამართლობას, შიმშილს და სიკვდილს, გაზს და საფლავებს.

მათ დაივინყეს, ახლა კი უნდათ თქვენც დაგავინყონ, მაგრამ ნუ მისცემთ გადაშენებას ჩვენს ძვირფას მოდემას. არ დაივინყო ვიდრე ცოცხლობ, გაუფრთხილდი თვალისჩინივით გვახსოვდეს მარად. მოდით შევიცნოთ ერთმანეთის სახე თვალებში, გვახსოვდეს, პურის ყოველ ლუკმასთან, ყოველთვის, როცა ხელს ჩამოვართმევთ, მაშინაც, როცა ვლაპარაკობთ... არ დაივინყო რა ბედი ერგო მილიონობით ებრაელებს, ჩვენივე მსგავსი სახეების ადამიანებს: ბავშვებს, ქალებს, გოგონებს, კაცებს, ცუდებს და კარგებს, ამაყ მოხუცებს, ჭკვიანთ და ბოროტთ, ბრძენებს, სულელებს, ბედნიერებს და უბედურებს. მარტოხელებს და დაოჯახებულთ. ყველანი გაქრენ, დაიმარხნენ და განადგურდნენ. არ დაივინყო, არასოდეს არ დაივინყო, რადგან სამყაროს ძველი სახე აღარ ექნება.

მინის ყოველი მტკაველი კივის იმ ნამებულთა ხმების კვილით. და მომაკვდავთა ხმებით სახსეა, ყველა კუნჭული ჩვენი ფილტვების, რამეთუ ღმერთი იქნა მოკლული ყოველ მათგანში. რათა ვიცხოვროთ მართლა კაცურად, არ დაივინყო ჩვენ არასოდეს... და თუ ისინი დაგავინყდებათ, ო, თუ ისინი დაგავინყდებათ მეც დამივინყეთ მაშინ აგრეთვე, გამანადგურეთ მაშინ აგრეთვე. ნაცრად მიქციეთ ხსოვნა ყოველი, და ცეცხლს მიეცით ჩემი წიგნები და რაც მითქვია, დამინერია, რაც მიფიქრია, რაც შემეძინია, დამინერეთ და განადგურეთ! მაშინ აღარ მსურს, რომ ერთი ნერვიც შემორჩეს ჩემში საღი, ცოცხალი, რადგან ამ ცოცხალი დედამინაზე, სიცოცხლეს ფასი აღარ ექნება, რადგანაც ყოფნა ადამიანად შეურაცხყოფდა ადამიანებს!

ინგლისურიდან თარგმნა
ჯემალ ჭელიძე

„ცხოვრების ეჭლის საფარველი“ თუ „ჩემი სიცოცხლის გამწვანებელი“?

მომკალით და, მაინც უნდა ვთქვა, არ ჰგავს გალაკტიონის ფრაზას „მატარებლის წინ“!

სელნანერის ავტოგრაფში იკითხება როგორც „მატარებლისწინ“, ისე თუ „მატარებლისგან“. თანაც, პირველ სიტყვაში თანდებული „წინ“ არაა ცალკე გატანილი. „მატარებლის წინ როს მიმილია ან თანაგრძნობა ან შეცოდება“ რომ ნამეტანი ჩიქორთულია, ვის შეუძლია ამის უარყოფა?! არადა, საყოველთაოდ ცნობილია, რომ გალაკტიონი ქართული ენის ნორმების ჩინებული მცოდნე გახლდათ!

ამიტომ, უნდა ვივარაუდოთ, რომ პოეტს აქ თავიდან ლაფსუს-კალამი მოსვლია ანუ უნებლიეთ, ერთ სიტყვად დაუნერია „მატარებლისწინ“, მაგრამ უმაღლეს შეუნიშნავს შეცდომა და გადაუსწორებია „მატარებლისგან“-ად.

როგორც დავინახეთ, ძირითადად, პირველი სტროფა სხვადასხვანაირად წარმოდგენილი. თუ რომელია მათ შორის უფრო მოსაწონი, მკითხველმა თავად გადაწყვიტოს, ხოლო, თუ ჩემი პირადი შეხედულებაც დაინტერესებს ვინმეს, გულახდილად ვიტყვი, რომ მშვენიერ პოეტურ სახედ (შედარებად) მიმაჩნია „ცხოვრების ეჭლის სადარებელი“; ხოლო ტრივიალურად – „ჩემი სიცოცხლის გამწვანებელი“; ასევე, უფრო გამართული და ტკბილხმოვანი მგონია „ბედის ვარსკვლავის სადარებელი“, ვიდრე – „ბედისას ვარსკვლავს სადარებელი“.

ვინ უწყის, გენოს პოეტს რომ დასცლოდა, როგორი საბოლოო რედაქციით მოგვანოდებდა ამ სტრიქონებს!

გიორგი შარამბაია

ათას ცხრაას სამოცდათერთმეტი წელი იდგა. გალაკტიონის თორმეტმოეულის გამოცემა ახალი გასრულებული გახლდათ და ერთი ციებ-ცხელება შექმნილიყო მის ირგვლივ. ვინ რა ღონეს არ ხმარობდა, ოღონდაც როგორმე შეეძინა მეოცე საუკუნის უბადლო ქართველი პოეტის თორმეტეტი ტომი!

განსაკუთრებით საინტერესო გამოდგა ბოლო, მეთორმეტე წიგნი. მას ერთვოდა სახელთა და საგანთა საძიებელი, კომენტარები და შენიშვნები; აგრეთვე, პოეტის პირადი წერილები, რომლებიც ნათელს ჰფენენ გალაკტიონის „კარჩაკეტილობას“. ბრწყინვალე, შესაძლოა, ვერც შევლოდეს ამ სიტყვას. ამიტომაც დავძენთ, რომ გალაკტიონი, ბევრის აზრით, „მარტოკაცი იყო, ისევე, როგორც ყველა გენიოსი!“ (ნიკა აგიაშვილი).

ამ მხრივ (და არამართო ამ მხრივ!) მეტად საინტერესო გამოკვლევა აქვს ბატონ რეზი თვარაძეს.

იმავე ხანებში, გაზეთ „პოეზიის დღეში“ გამოჩნდა ქალბატონ ლეილა სანაძის მიერ თარგმნილი ოლია ოკუჯავას დღიურები და პირადი წერილები, პოეტისათვის მის უერთგულეს მეუღლეს გადასახლებიდან რომ გამოუგზავნია.

სწორედ რომ სულისშემძვრელია ეს ეპისტოლარული მემკვიდრეობა! კითხულობ ამ წერილებს და თავს გახსენებს დიდი გოეთეს სიტყვები: „დიდი ტალანტის წინაშე ქედს ვიხრი, მაგრამ დიდი გულის წინაშე შემძლია დავიჩოქო!“

თურმე, როგორი მიწიერი განცდებით ცხოვრობდნენ და როგორი ყოვლად ჩვეულებრივი სიტყვებით გამოხატავდნენ ერთმანეთთან დამოკიდებულებას ეს უღარესად განსწავლული, მაღალი ინტელექტის ადამიანები!

ერთი სიტყვით, გალაკტიონის თხზულებათა მეთორმეტე ტომმა და ოლია ოკუჯავას წერილებმა (დაცულია ლიტერატურულ მუზეუმში, - გ. შ.) საოცარი იმპულსი მომცა, მათ ბედუკუდმართ პირად ცხოვრებასა და სიყვარულზე სატელევიზიო გადაცემა რომ მოემზადებინა. მით უფრო, რომ, იმხანად, ტელევიზიის ლიტერატურული პროგრამების რედაქციაში ვმუშაობდი.

1979 წლის 30 აპრილს გადაიცა პირველად მხატვრული ტელენარკვევი „თვით უკვდავებაც არ არსებობს უსიყვარულოდ!“, რომელიც 90-ანი წლების დასასრულამდე დაცული იყო ე.წ. „ოქროს ფონდში“ რატომღაც შეცვლილი სათაურით – „ოლია ოკუჯავა“. დღესაც არსებობს თუ არა მისი ვიდეოფირი, ჩემთვის უცნობია.

და აი, ერთ მშვენიერ დღეს, რომელიც გადაცემის მომზადებასთან დაკავშირებით, ბატონ არჩილ სულაკაურთან მომიწია შეხვედრა, რომელიც იმხანად გამომცემლობა „ნაკადულს“ ხელმძღვანელობდა.

ბატონმა არჩილმა დიდად მომიწონა გადაცემა და, ბოლოს, ერთი „საიდუმლოც“ გამანდო.

გამანდო-მეთქი, იმიტომ ვამბობ, რომ საუბარი სწორედ ამ სიტყვებით დაიწყო: „ჩვენში დარჩეს და, რომ იცოდე, შენს გადაცემაში გამოყენებული გალაკტიონის დიდებული ლექსი – „უკანასკნელი მატარებელი“ – პოეტს თავის სიცოცხლეში არ გამოუქვეყნებია. უფრო მეტიც, ლექსის ავტოგრაფი (სელნანერი) – დღესაც მის პირად არქივში კი არა, მისი ახლობლის, ბატონ გიგლა მეტუკეს არქივში ინახება.

თუ „უკანასკნელი მატარებლის“ შექმნასთან დაკავშირებულ გარემოებებს გავიხსენებთ, იოლი მისახვედრი იქნება მოტივი, თუ რატომ ეძნელებოდა დიდ პოეტს ან უკვე

ეგ ზომ გახმაურებული ლექსის სამზეროზე გამოტანაო!

ჰოდა, – განაგრძო საუბარში ბატონმა არჩილმა, – გალაკტიონის თვითმკვლელობიდან რამდენიმე წლის შემდეგ, ბატონმა გიგლამ (რომელთანაც მეც საკმაოდ მეგობრული ურთიერთობა მქონდა), მაჩვენა „უკანასკნელი მატარებლის“ ხელნაწერი (გალაკტიონის ავტოგრაფი), რომელზეც პოეტს ძალიან ბევრი უმუშავია. ხელნაწერი რომ ნახო, მასში ცალკეული ტაუბებისა და, თვით სიტყვებისაც კი, იმდენი ვარიანტია, გაოცდებით.

მეუბნება გიგლა: არჩილ, ახლა ხომ არავინ გვისაყვედურებს, ასეთი „ანტისოვეტინა“ როგორ დაბეჭდეთო და, იქნებ, შენ „ამოიკითხო“ ამ ხელნაწერიდან ლექსი და გამოაქვეყნო.

დავიტოვე ხელნაწერი და, რამდენიმე დღეში, ლექსი მზად იყო. ნაუკუთხებ ბატონ სიმონ ჩიქოვანს, რომელმაც ძალიან მოიწონა. აქეთ კიდევ რეზი თვარაძემ აიტაცა და, თურმე, გოგლასაც აჩვენა.

ერთი სიტყვით, ლექსი გამოქვეყნდა, მაგრამ, რასაკვირველია, იქ არ იყო უბრალო მინიშნებაც კი იმისა, რომ მის „აღდგენაში“ მე – არჩილ სულაკაურს – რაიმე წვლილი მიმიძღოდა!

წერილისთვის, თითქოს, აქ უნდა დამესვა წერტილი, ერთი გარემოება რომ არა!

საქმე ისაა, რომ 2005 წელს „ლიტერატურულმა მატრიანმა“ მკითხველს მიანოდა გალაკტიონ ტაბიძის „რჩეული“, რომელიც ჩვენი სახელმწიფო პოეტის, ქალბატონ იზა ორჯონიკიძის თაოსნობითა და რედაქტორობით გამოიცა.

წიგნის მიმართ განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევდა ის ფაქტი, რომ მასში გამოქვეყნებული ყოველი ლექსი წარმოდგენილი იყო თვით პოეტის მიერ შერჩეული ვარიანტით. დაცული იყო შეუვალი პრინციპი: მხოლოდ და მხოლოდ ის ვარიანტი, რომელიც გალაკტიონს ბოლო ჩასწორებისა დაუტოვებია!

თუმცა, როგორც მკითხველი დაინახავს, „უკანასკნელ მატარებელთან“ ოდნავ სხვანაირადაა საქმე.

უკანასკნელი მატარებელი

ჩემი სიცოცხლის გამწვანებელი სულ მალე გავა მატარებელი. მიემგზავრება იმედი ჩემი, ბედისას ვარსკვლავს სადარებელი.

ვიცი, ამ წასვლას რაც ეწოდება, რა საჭიროა ეხლა გოდება? მატარებლისწინ როს მიმილია ან თანაგრძნობა, ან შეცოდება?

მატარებელი თვლემს, როგორც ლავა. მატარებელი ხუთ წუთში გავა. ვინც სხვებს აცილებს, დროა ჩასვლისა, მატარებელი ხუთ წუთში გავა.

აჰა, დაიდრა რკინის ბორბლები, მივდე ვაგონებს, მახრჩობს გრძნობები. გემშვიდობები სამარადისოდ, სამარადისოდ გემშვიდობები!

ნეტავ ასეთი რად მერგო ბედი, ყოველჯამს ვკარგო თითო იმედი, გამოსალმების ხელოვნებისთვის წუთუ არვინ არს პოეტის მეტი?

[1937]

(„ლიტერატურის მატრიანე“. 2005.)

უკანასკნელი მატარებელი

ცხოვრების ეჭლის სადარებელი საცაა გავა მატარებელი. მიემგზავრება იმედი ჩემი, ბედის ვარსკვლავის სადარებელი.

ვიცი, ამ წასვლას რაც ეწოდება, – რა საჭიროა ეხლა გოდება. მატარებლისგან როს მიმილია ან თანაგრძნობა ან შეცოდება?

მატარებელი თვლემს, როგორც ლავა. მატარებელი ხუთ წუთში გავა, ვინც სხვებს აცილებს, დროა ჩასვლისა, მატარებელი ხუთ წუთში გავა.

აჰა, დაიდრა რკინის ბორბლები, მივდე ვაგონებს, მახრჩობს გრძნობები. გემშვიდობები სამარადისოდ, სამარადისოდ გემშვიდობები!

ნეტავ ასეთი რად მერგო ბედი, – ყოველჯამს ვკარგო თითო იმედი, გამოსალმების ხელოვნებისთვის წუთუ არვინ არს პოეტის მეტი?

[1937 წ.]

(გ. ტაბიძე, თორმეტმოეულის, ტ. 4, „საბჭოთა საქართველო“, 1966.)

ქარში ქარია

ვდგავარ ქუჩაში
და ქარიშხალს ვასწავლი ფრენას,
ახლა ლამეა..
მე ტალღების მოვარდნას ვუძლებ.
ცა აირია,
ვარსკვლავები მიცვლიან სიზმარს,
თვალეზე ქსოვენ
ლამენათევ ყვავილთა ფურცლებს...
შენკენ გზა მოდის,
მიმოკლდება სავალი ქარში,
მე ვიხდი წარსულს
დაბზარული სხვისი ლანდივით
და სუნთქავს მთვარე,
სუნთქავს მთვარე, როგორც ივლისი,
მკერდზე ადნება
სადედოფლო ნისლის მანდილი.
სულში ქარია...
წინ მივდივარ,
უკან ვბრუნდები,
ეს გზა რთულია,
მე მარტივად ვუახლოვდები...
შენი სიშორე
ჩემს სიმართლეს ისე უხდება,
როგორც ლოცვებით აკინძული საღამოები...
ქარში ქარია...
ვიკარგები,
ვინთები,
ვქრები
და წარმართივით ვიმეორებ დროსა და მანძილს.
დღეს მწვერვალი ვარ,
ცასთან ახლოს ვიხსნები სრულად,
დათოვლილ გულში
სიყვარულის ჩვილ მზეს ვაძინებ.

გადარჩი, ჩემო აისბერგო,
ყინვის ბექთარზე
შემოგელენა რეტდასხმული შლეგი ბორიო,
სევდამ დაგინთო მარტოსულის ლურჯი
ზამთარი,
საკვამურიდან კვლავ სიცივის ამოდის კვამლი...
გადარჩი.
შენი სიდიადით არ ხურავ სივრცეს,
მინამ გიკურთხა განდევნის თეთრი სამოსი,
შენი აპრილი გადაიქცა ნატეხად მთვარის,
ვით ობლობაში გამოზრდილი ბავშვის სიზმარი...

მე მზეს ვატყუებ შენს სიკვდილს,
რომ ისევ გაცოცხლო,
გზას ვურევ...
მინდა შეშლილივით იხეტილოს,
რა საჭიროა გათოშილი...
მწველი სიტყვებით
მოტყუებული თამაშობდე ნაგებულ ომებს...

შენ ახლა უფრო...
სარკესავით გირეკლავს ზეცა
და უსახელო გვირგვინებად თავს გაქსოვს
ნისლებს,
ცისფერი სისხლი სუნთქავს ძარღვში,
ცისფერი ცრემლი...
ჩუქურთმასავით ყვავის შენში -
წყალობად უფლის.

შენს კედლებს, ჩემო აისბერგო,
მუდამ ატყვია
წითლად ნაკანრი -
სიყვარულის ნაბილიკარი,
კარი რომ გქონდეს,
ინათება შენი ოცნებაც,
გამოჩნდებოდა შენი ნიკნის წიაღში ქალი...
მაგრამ ადრეა...
სიმშვიდეა შენი საგზალი,
ჯერ ხომ საზღვარი ზღვართა შორის ისევ
შორია...
შენს მღვიძარებას მხოლოდ ფრთები უთრთიან
ლოცვის,
ნებით მარხულობ დუმილით და
ნებით ინგრევი...
დროსავით არვის გაურბიხარ
და გულზეა და
საფლავის ლოდად დასდებიხარ საკუთარ

თამარ ლომიძე

სხეულს...
მარტო ხარ.
გათოვს.
თოვლს სწირავენ შენნაირ კერპებს
და ნამსხვრევებად მრავლებიან შენში
შვილები...

გადარჩი, ჩემო აისბერგო,
ამ ერთხელაც
სულში თოვლია...

მეგაზაფხულები

როდესაც გეძებდი,
უამრავ მთვარეში ძლივს ამოგიცანი,
ღრუბლების იქით და ცის იქით დავდივარ,
როდესაც გნატრობ...
უშენოდ ვერა ვგრძნობ ტყემლების გაფრენას,
მეგაზაფხულები...
შენს მხრებზე ვიშენებ ბუდეს და ბალს
ვეფლურტულები.
ყვავილებს სისხლს ვუცვლი,
შენს გულში ვსახლდები,
ვიზრდები,
ვივსები
და შენი სურნელით ვედები ყველაფერს, -
ფერებად ვიცლები.
ჩემს ცაზე ქარვისფერ კვირტსა ვშლი
და სული ცისკრის მაქვს,
ვეჩვევი ატმებად თოვას და
ყაყაჩოდ ვთენდები.
ხასხასა მწვანე ხარ,
მეგაზაფხულები...
იმქვეყნად იმდენ მზეს დაგინთებს უფალი
თვალეებში,
გიპოვი?..

დაუკითხავად

ამასობაში ჩემთან დაზამთრდა,
ქარმაც ისწავლა ყალბი ღიმილი...
ეგ სიყვარული გამყვება ვალად,
შენი სიცოცხლე როცა გამივლის.
მე შენი ყველა ისარი ამცდა,
ფასკუნჯის ფრთები დვითი დამეხედა...
დაუკითხავად თუ გული მწვავდა,
დაუკითხავად მციოდა შენთან.
სანამ მინად და ზეცად დაგყოფდი,
მე ნათხოვარი გზით მოვდიოდი...
როცა მეგონა აღარ მახსოვდი,
ყველაზე მეტად მაშინ მტკიოდი.
სინანულს, ვიცი, მლაშე აქვს გემო...
შენდობა ტკეპება სულზე თაფლივით...
მე უშენობა წყალობად მერგო,
როცა შენს სახელს ეკლებს ვაცლიდი.
ახლა ლამეა... გირეკლავს მთვარე,
დაუკითხავად ისევ ავლელდი -
ერთხელ რომ მაინც ვერ მომიყვანე
ვერც მერცხალი და ვერც გაზაფხული.

შენ მთებში მაღავ ქარის იარებს
და დუმილივით ტანჯვით ათენებ...
კვლავ უხანგრძლივებ სიკვდილს სიცოცხლეს,

კვლავ აფრთიანებ ქალაღის მტრედებს.
და განვიმს ისე სულისშემძვრელად -
ქედს უხრი ზეცას,
მგლის მუხლებს იყრი...
თითქოს მაცხოვარს -
ჯვარცმულს და ვნებულს,
ისევ ფერდიდან სდიოდეს სისხლი.
თითქოს მცხეთასთან
მარჯვენას გჭრიდნენ,
ისევ გესროდნენ
მონამლულ იებს...
რადგანაც სული სამშობლოდ გექცა
და უფლის ცრემლში
ვერ ჩაეტიე...

მარგარიტა

„რა მოგივიდათ, მთელ ჩემს ქონებას
მხარზე შევიდგამ და გაგეცლებით,
ჩემად რომ ვთვლიდი მთელი ცხოვრება
სხვისი ყოფილა ტყე და ჩიტები“.

ნ. ადგიშვილი

ხო, მარგარიტა,
ყალბი ყოფილა
მზის ოცნებაც და მთვარის სიზმარიც,
სხვისი ყოფილა მწიფე ვარდები,
სილალთ სავსე ბუდე მერცხლების...
მე ანგელოზებს ვუკრეფდი თურმე
ღიმილისა და ფიქრის ნამსხვრევებს,
ჩემი ზამთარი მუდამ ჭრელია,
დავხუჭავ თვალებს და
გაგეცლები.
ვიცი,
ახლოა გულიდან ცამდის,
როცა გასველებს მინიდან წვიმა,
დრო როცა მხოლოდ ყოფის ცრემლია,-
ნილაბი სივრცის და ხეტილის...
მე უფალს ვანდობ ჩემს შემოდგომას,
ბავშვივით მუდამ მღვიძავს და ვმწყემსავ
ფერებს დუმილის,
ბოლოს რომ მაინც
მარტივად ჰქვია
ა და მ ი ა ნ ი .

მე ვარ მხატვარი,
სულის მხატვარი,
ჩემი სამშობლოს ძვალთშესალაგი,
სხვისი სხეული ვაქციე დღედ და
ჩემი სხეული ვაქციე ჩეროდ...
ვნებები სიკვდილთან
და ვეფერები
მორცხვად ვეხები
ხმელ მხრებს და მკლავებს,-
ვით ყვავილივით ნაპოვნ სიყვარულს...
და, როგორც ქალღმერთს...
ვთხოვ, დამაჯეროს,
რომ სანთლად მენტო ყველა ჭიშკართან
ამოუხსნელი იდუმალება...
რომ ყველა ჭიშკარს,
როგორც ალიონს,
კვლავ შეუღებლად უხმოდ ვტოვებდი...
რომ ასე ვფეთქავ გზაჯვარედინზე -
სიზმარი - ცხადი,
ყოფნა - არყოფნა,
და უფლის ცრემლად მტკივა სიცოცხლე -
ჯვარზე გაკრული ჩვილი ცოდვებით.

ხო, მარგარიტა,
თვალეებს დავხუჭავ,
გულს მოგახატავ თეთრი ჩიტებით,
წუთისოფელი სხვისი ყოფილა,
ფერფლი ყოფილა ცრემლის ლოდებიც...
წავიღებ მხოლოდ ბოლო სიმღერას
ნამარხულევი ჩემი ფუნჯების,
მოგუყური მუხლებს შენს სანაპიროს
და
მთვარესავით განვმარტოვდები...

ციცილიას: "იმ ჯანდასრულს ვერ ვიყავი"

ღირსება

სად არ უვლია, შემოუვლია,
სასახლეები, უცხო ბაღები,
ღირსება ყველგან ის წარსულია,
სისხლად რომ დადის ერის ძარღვებში.
დღეს კი... ო, ღმერთო, დღეს რას მოველით,
ანდა ის ცოდნა აქ ვის არგია,
გაყიდულია მინა, რომელიც,
დიად ქართველთა სარკოფაგია.
დღეს საქართველო აღარ ჰგავს ედემს,
დღეს გვიდგას ჟამი ლპობის, ნგრევისა,
ეს მინა იქნებ კიდევ დამშვენდეს,
მაგრამ არ იყოს ქართველებისა!
უარყო, როგორც ყველა ის სული
ასჯერ ათასმა ღმერთს რომ მიჰგია,
როგორც დიდგორი – ზეობა სრული,
რომელიც თურმე არ მოგვიგია!
ნეტავი ვინ ხართ, სადა გაქვთ სული,
რად არ გაქვთ ნიჭი ხსოვნის, ცნობისა,
რად გსურთ ნამართვათ უკვე წარსულიც –
ბეჭედი ჩემი ქართველობისა!
გზა სასოების, გზა სიამაყის –
ცად გაფრენილთა რწმენის, მონების,
გულზე ქართული – ამ მინის დაყრის
და ქართულ გენში განმეორების!
სულს ქართულს, ღმერთო, სად არ უვლია,
ვინ არ ჰყოლია კარის გამღები...
ღირსება ერის ის წარსულია
სისხლად რომ დადის ქართულ ძარღვებში!

მეფე ქართველთა გადმოდგა მცხეთას

მეფე აფხაზთა, კახთა, რანთა... გადმოდგა
მცხეთას,
ტანს ერხეოდა ჯანდისფერი ნისლის მანტია,
– დაპატარავდა საქართველო?! – შეჰბღავლა
ზეცას
და ხმალი სიმწრით შიგ ვადაში გადაამტვრია.
ეს როდის გახდა ჩემი ხალხი უვიცი, ურცხვი,
ომიც ვიცოდით, ერთობაც და ძმური ნადიმიც,
შეურაცხყოფას ვით ვპასუხობთ, თუ აღარ უწყით,
მხარგრძელს ჰკითხვით და... ლანდად ქცეულ ელჩს
რუქნადინის!
თბილისზეც გეტყვი... გააჯერა სისხლით
ომებმა,
მედროშეც იყო, მეომარიც, ბრძენიც და მჭევრიც,
და ვისაც თბილისს, დღესდღეობით, არ
ედგომება,
ეს უკვე მისი პრობლემაა და არა – ერის!
ჰოი, ქართველნი, დაგბინდვით უკვე გონებაც,
რომელ ეთნოსზე ლაპარაკობთ, რა უცხო გენზე?
რაც თავი გვახსოვს, ისტორიას, „ქართლის
ცხოვრებას“
აქ, სამშობლოში, ისტორიულ მამულში წერდნენ
ის წინაპრები – ქართველები ხორციით თუ სულით,
დღეს მათი ღვაწლი ქვიშასავით ფეხქვეშ
შვავდება,
რა ადვილია ცემა, ისიც ხელფეხშეკრულის,
მაგრამ კაცს, ქართველს, რომ იცოდეთ, არ
ეკადრება!
სხვა რაღა გითხრათ? აგინონით უფალი მისხლივ
ხვალ თქვენს საქმეს და... მიზანს და ღვაწლს
თქვენი თაობის,
იქ გამოჩნდება, მაგ ძარღვებში ვის გიღით სისხლი
და ვის ნარჩენი, ნანრეტალი მყრალი ჭაობის!

ანბლოზებო, არისხეთ ზარი...

ყიდიან ტყეებს, ყიდიან მთებს და...
ვინც ხმას გაიღებს – საკნებში ყრიან,
ისიც კარგია, თუ ბოროტ ბედად,
არსად გისხლიტეს ვერაგი ტყვია!
ბიჭუნა ნითელ ჰალსტუხით, ფრაკით,
კმაყოფილია ერთობ ცვილებით...
სადღაც კი, ხალხში, გზად, სკვერში, პარკში,
ლაპარაკობენ „ჩარეცხილები“!
გაყიდულია ზღვა და ხმელეთი,
ისტორიაც და ჩვენი დიდებაც,

ხალხილა დარჩა... თქვენ ხომ ვერ მეტყვით,
ეს ხალხი რატომ არ იყიდება?!
სადღაც ლხინია, ტაშ-ფანდურები,
ვიღაცა სტუმრობს ბოდრუმს და მარსელს,
სადღაც კი ომით დაზაფრულები,
ფერფლსა და ნაცარს იყრიან თავზე.
შვილებს გვიკლავენ, ყველა ომს ვაგებთ,
(ვაი, ტკივილო, ახლო, ძველო!)
ნაგებულ ომზე თქვენს, რომ მოვიგეთ
და იზეიმა მთელ საქართველომ...
ვუსმენდით, გვწამდა, დიდხანს ვითმენდით,
არადა, რაც თქვენს, აღარც კი ახსოვთ,
ნამათხოვრალით, სხვისი იმედით,
როდემდის გაძღვებთ, როდემდის, ხალხო?!
მაგრამ ჩვენ გვახსოვს, ჩვენ ვიცით ფასი,
ერთიანობის, ქართულ დიდების
და... ანგელოზო, არისხეთ ზარი,
გ ა მ ო ღ ვ ი ძ ე ბ ი ს!

ყოფის გზა რთულია, ირიბი, დამრეცი,
ციცაბო და თანაც სველი,
თუკი ნაბოროდიკდი, თუ ერთხელ დაეცი,
ადგომა იქნება ძნელი!

სიტყვა – მალამო და სიტყვა – ირონია –
ბედის ირონია, მწველი,
ლამაზად ლაპარაკი ძალიან იოლია,
ლამაზად ცხოვრება – ძნელი!

ზოგჯერ მუხის გვერდით ლენცოფაც იზრდება,
ტკივილიც ახლდება ძველი,
დიდ ფულსაც იშოვი, თუ ძლიერ გჭირდება,
დიდ კაცად ყოფნაა ძნელი!

ვიღაც გაიმედებს, ვიღაცა გაღონებს,
ვიღაცა თავის დროს ელის,
დასჯა ადვილია, თუ გერჩის ძალ-ღონე,
შენდობა – რატომღაც, ძნელი!

ხშირად დაპირებაც ფუჭი ქადილია,
ლიმილი – არც ისე წრფელი,
მადლის ქადაგება მუდამ ადვილია,
მადლის ქმნა – საოცრად ძნელი!

გზები შვეულია, ირიბი, ციცაბო,
მზერა უღიმღამო, სველი,
სიცოცხლე იოლია (კარგია, იცოდეთ,
ცხოვრება – რთული და ძნელი!)

შენ ვინ გმობა, ბოროტებაც,
ვინ გაგიყო ხემსი,
ვინ ჩათესლა ჩვენს მიწაში
მტრობა, შური, გესლი...
საქართველოვ, სათნოების
და სიკეთის შესვი!

ნივის ტყვია, განწირულთა
კვლავ არავის ესმის,
ამოძირკვეს კიდევ ერთი
ერის ჯიში, ფესვი;
საქართველოვ, შენდობის და
მათი ხსოვნის შესვი!

მუდამ გვწამდა წინაპრების,
მათი გზის და გეზის,
„ხმა ღვთისა და ხმა ერისა“ –
იყო ყოფის წესი,
საქართველოვ, იმ დიდ რწმენის
გადარჩენის შესვი!

ბეჩავო ნუთისოფელო,
ვერ მოგიდექი ომითა,
არც კარი, არცა ნაპრალი,
არც მაძახური შორითა,
არცა გზა, არცა ნიშანი,

მარინა ხალაქა

არცა ნაჭდევი ხეზედა,
მხოლოდ ღრუბელი ნანაობს
მაგ შენს ფრიალო თხემზედა!
ავაი, ნუთისოფელო,
არსად აგიცდა მიზანი,
ვის სად მარჯვენა ჩაჰკაფე,
ვის მუხლი მისნი – მგლისანი,
ხან ჩააშავე ნათელი,
ელვათ ჰკვესე ხან ბნელი,
ვერვინ ამოგდო ლაგამი,
ვერ დაგიჭირა საბელი,
ვერვინ... არადა, არ ვიცი
რა ჯადო-ხიბლი გდებია,
ყველას ყელს ამოუხვედი,
მანც... შენ გეჭიდებთან!

ქართველებო, რად არ გიყვართ ერთმანეთი...

ტყვია, როგორც... დღეს სამსალის ბოლო წვეთი
და გულელები სიძულვილის ქარტყილი,
ქართველებო, რად არ გიყვართ ერთმანეთი,
რად არ გტკივთ საქართველო – დაჩეხილი?!
ინურება, თითებს შუა ჟონავს ბედი
სადღეისო, სამომავლო, მათიანის
და ბევრია, ძლიერ ბევრია... ცრემლი დედის
და სიკვდილი დაუნდობლად ატიალებს,
რაც ყოფილა, რაც არის და... რაც იქნება
ჩვენს ხსოვნაში, გულში, გენში, სიზმარეთში,
ეს სამსალაც, მოვა დრო და დაიცილება,
ამოშრება ამ სიგიჟის ბოლო წვეთიც
და გაქრება, სულ გაქრება, ის რაც იყო,
და სამშობლოც სულ სხვა ფერით იყვავილებს.
დღეს კი... ღმერთო, ეს ცხოვრება სად გაგვრიაყავს,
კივის გენი... ვინ მოისმენს, ვინ გაიგებს...
და კვლავ ტყვია... ტყვიაა თუ დავიწყება,
ჩვენს გულელებში უფლის სხვისი, მადლის წვეთის,
სიძულვილი მისი ნება ვერ იქნება...
ქართველებო, რად არ გიყვართ ერთმანეთი?!

მალა ღმერთია და ძირს... მამული

ფიქრობთ, არ მეყო ჭკუა-გონება,
მეშოვა ქვეყნად დიდი ქონება...
და რომ არ ვიცი ფასი ზეობის
ანდა განცხრომის, კეთილდღეობის;
არ ვიცი, როგორ ვამრავლო გესლი,
გადავჭრა მუხის ძირძველი ფესვი,
შევერწყა დროის ფასადს და იერს,
წავართვა ლუკმა ობოლს და მშიერს,
ვისწავლო მორჭმით ყოფის ანბანი,
გავყიდი ჩემი ქვეყნის მთა-ბარი –
მინა წინაპრის, ასგზის ვნებული,
სისხლსა და გენში დავანებული
შხამში ჩავახრჩო მტკიცე, ლომგული,
მამულს მეც მოვხსნა ერთი ქონგური,
შვილებს წავართვა იმედი ხვალის,
გადაუხდედი დაუფგდო ვალი,
დავუთესო შური, ცოდვა და ვნება
(თქვენსავით, გულმა თუ მომცა ნება),
მაგრამ რომ მახსოვს, მუდამ რომ ვიცი,
ჩემი წინაპრის რწმენა და ფიცი?!
რწმენა, რომელსაც გვერდს ვერ აუვლი-
მალა ღმერთია და ძირს მამული!

გიორგი მეტრეველი

რა ბედნიერი დღე არი

მოვედი,
თქვენთან მოვედი,
ალალი და გულმზიანი...
შეხედეთ,
ყველა ერთად ვართ,
რა ბედნიერი დღე არი!

დღეს შევკრებილვართ ყველანი
ერთურთის გასახარადა,
არ დაგვშრობია მელანი,
ცრემლი აღარ გვდის ღვარადა!

ჯანდაბას იქით წასულა
გესლი,
შური და
ნაღველი,
ვისაცა ვთვლიდით ავსულად,
არ ისმის მისი სახელი!

ჩვენს ხილვით გაბრწყინებულა
ბარი,
ზეგანი,
მწვერვალი...
შეხედეთ, ყველა ერთად ვართ,
რა ბედნიერი დღე არი!

გული მეძახის:
– გალადდი,
დატკბი და გაიხარეო,
ხედავ, რა ამაყი არის
შენი ლამაზი მხარეო?

გამხიარულდი, გეთაყვა,
გულში ჩახჩახა მზე არი!..
შეხედე,
ყველა ერთად ვართ,
რა ბედნიერი დღე არი!

ვიცი, მოხდება

ვიცი, მოხდება მალე,
რასაც ქართველი ფიქრობს –
ქართველი ოსს და აფხაზს
გაუნანილებს სიტბოს!

სოხუმში იაენანას
იმღერებს ქართველის დედა,
შეხვდება ოსი ქართველს
და დაუამებს სევდას!

გაგვითენდება დილა,
ერთად ვიქნებით ყველა
და ჩვენს უღრუბლო ცაზე
გაჩნდება ცისარტყელა!

ერთად გადვიხდით ქორნილს,
ერთად გვექნება ლხენა...

ვიცი, მოხდება ასე,
გულწრფელად მწამს და მჯერა!

და არ ვიქნებით მონა
არც რუსის, არცა სხვისა,
გალაღებული ოსი
ქართველს გადასცემს სირჩას!

გაგრის პლაჟზე კი ქართველს
აფხაზი ეტყვის გულით
– ჩვენ ვართ ნამდვილი ძმები,
ეს სიმართლეა სრული!

ჩვენს შორის ლალად იფრენს
მშვიდობის თეთრი მტრედი,
დაიჯერებენ სხვებიც,
ჩვენ რომ არა ვართ მტრები!

ჩვენით იხარებს ზღვა და
იშრიალებენ ხენი
და გაახარებს უფალს
ბედნიერება ჩვენი!

ღრუბლები

მზემ თითქოს თვალები დახუჭა,
ცაზე მოგროვდნენ ღრუბლები,
ჯერხნობით ჩუმად არიან,
ალბათ, არიან უბრები!..
ნეტავი, მათთან მამყოფა –
ხმატკბილად ვესაუბრები!

ლიტერატურულ შხამით

*გათენებამდე ვწუხვარ
ლიტერატურულ შხამით.
გალაკტიონი*

ყოველდღე ვეძებ რითმებს,
კიდევ ვამაყობ ამით,
მერე აღვამღვრე ფიქრებს
„ლიტერატურულ შხამით!“

მივეფიცხები ბუხარს,
მფარავს სიზმრების შლამი...
„გათენებამდე ვწუხვარ
ლიტერატურულ შხამით!“

გალაღებული გული
ბევრჯერ დავატკბე კალმით
ან გავეუჩინე წყლული
„ლიტერატურულ შხამით!“

მზით დასიცხული ბევრჯერ
დამფარა ჩრდილმა პალმის
და დანყნარება შევძელ
„ლიტერატურულ შხამით!“

მე გავათეთრე ღამე –
განა ორი და სამი,
ცრემლით ვალბობდი წამებს
„ლიტერატურულ შხამის!“

როცა მივყვები აღმართს
თავსველი დილის ნამით...
გულზე მატყვია დამლა
„ლიტერატურულ შხამის!“

ვეძებ სიკვდილის მიზეზს
მდგარი ქიჩოზე ხრამის,
გაბრუებული ისევ
„ლიტერატურულ შხამით!“

ვიცი, ბოლოს და ბოლოს,
გაფერმკრთალდება ყვამი
და მე მოვკვდები მხოლოდ
„ლიტერატურულ შხამით!“

ბიჭებო!

აზვირთებული მიდის მდინარე,
არ მეშინია მისი გაცურვის,
ახლა მე მინდა, ქერუბიმივით,
სუყველას გითხრათ სიტყვა კაცური:
– ამდენი ბოღმა,
ამდენი შური,
დინოზავრით რომ განოლილა,
როდის ყოფილა ქართველთა შორის,
სად გაგონილა?!
სად გაგონილა?!

ერთი მითხარით,
უმისამართოდ
როდის მიუშვით ლაგამ-ალვირი?
სადმე გინახავთ,
სადმე გსმენიათ,
ასე უმიზნოდ სისხლი დაღვრილი?!

თქვენ ხომ ყოველთვის
ერთმანეთისთვის
მხოლოდ ალერსს და სიტბოს ეძებდით?
გემუდარებით,
გეალერსებით,
ძმებო, შეჩერდით,
ძმებო, შეჩერდით!

აჰა, აღარ ჩანს
ბულბული არსად
და აღარ ისმის შაშვის გალობა,
პილიგრимиვით გაცოცხლებული
ზიზლით გვიყურებს შთამომავლობა!

არ მენალვლება,
ამ მდინარეში
თუ დავიხრჩობი და ვერ გავცურავ,
ოღონდ კი შენთვის,
ჩემო სამშობლოვ,
თევდორესავით მოვკვდე კაცურად!

არა აქვს აზრი
ახლა, ბიჭებო!
პატარები ვართ თუ ვართ დიდები...
უჭირს ქვეყანას
და... საქართველოს,
ბიჭებო!
ყველა ერთად ვჭირდებით!

დღეს სამშვიდობო ერთი მისხალიც
მილიარდი ღირს,
არა შაური,
ახლა უბრალო თოფის გასროლაც
იქნება დიდი დანაშაული!

ყოველ წუთს რაღაც ცუდი მოგველის
და რაღაც ცუდი გვაქვს დასანახი,
და ყველამ ფასი უნდა იცოდეს
თუნდაც გამხმარი ღერი ბალახის!

არა სჯობია,
ერთად ვაშენოთ
სვეტიცხოველი,
გრემი, ხახული?!
ძმებს როცა ესვრით ტყვიას,
ბიჭებო!
მტრისთვის რაღა გაქვთ
შემონახული?!

თქვენ ხომ წინაპრის
გენები გკვებავთ
და იობივით იცით გატანა...
ღვთისმშობელია თქვენთან,
ბიჭებო!
რად დაგიმონათ ასე სატანამ?!

– მხოლოდ ერთობა,
მხოლოდ ერთობა!
გვიხმობს დავითი,
გვიხმობს თამარი...
რა დროს ბოღმაა,
რა დროს შურია,
სიყვარულია ახლა მთავარი!

ქართული და ლაზური პიქტოგრაფიები

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღიარებული თვალსაზრისით, დამწერლობის უძველეს სისტემებს (მათ შორის შუმერულ-ლურსმულსა და ძველევგვიპტურ-იეროგლიფურს) ხშირად წინ უსწრებს პიქტოგრაფიული ანუ დამწერლობის ხატოვანი სისტემა. საქართველოს ტერიტორიაზე სადღეისოდ გამოვლენილი პიქტოგრამები, ძირითადად მატერიალური კულტურის ძეგლების, ჯვარ-სალოცავების, ციხე-კოშკების, ადრექრისტიანული ეკლესიების მშენებლობისას გამოყენებული პირველი და მეორადი მოხმარების ქვებზე დასტურდება. ისინი ძირითადად გეომეტრიული ფიგურებია. – ასტრალურ-კოსმოგონიურ-კოსმოლოგიური სიმბოლოები და ნაწილობრივ ანთროპომორფული, ზოომორფული ფიგურები. მეცნიერების მიერ დამოწმებული ანალოგიური ისტორიული დამწერლობის ნიშნები ეკუთვნის უძველეს ხალხებს, მათ შორის შუმერებს, ეგვიპტელებს, კრეტელებს, იბერიელებს და ეტრუსკებს.

მეცნიერული ინტერესი საქართველოს პიქტოგრამების (ხატოვანი) კომპლექსური შესწავლისადმი ჯერ კიდევ XX საუკუნის 50-იან წლებში გაჩნდა, თუმცა იმხანად ფართომასშტაბიანი კვლევა ვერ განხორციელდა. 2002-2010 წწ. ჩვენ მიერ აღმოსავლეთ საქართველოს რეგიონში გამოვლენილ იქნა არაერთი პიქტოგრამა და დადასტურდა პიქტოგრაფიული სისტემა. მოძიებული ფოტომასალა ჯერ ფოტოგამოფენაზე და შემდგომ მონოგრაფიის სახით გამოიცა (ფარული ნიშნები აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთში. თბ., 2010 ავტ. გ. გიგაური). ამავე მონოგრაფიაში წარმოდგენილ იქნა შედარებითი ცხრილი მსგავს ნიშნებთან, რომლებიც გავრცელებული იყო დიდი ისტორიის მქონე ქვეყნებში. მეცნიერებმა ერთხმად აღნიშნეს კვლევის აუცილებლობა მთელი საქართველოს მასშტაბით და ისტორიული ტაო-კლარჯეთის ტერიტორიაზე.

2010 წლის პერიოდისთვის გამოვლენილი და მოძიებულია 170-მდე ქვა 900-ზე მეტი ერთეული სკრიპტოგრამით (ფარული ნიშანი) და პიქტოგრამით (ხატოვანი ნიშანი). 2011 წლის ზაფხულში ჩვენს მიერ პირაქეთა ხევსურეთში მიკვლეულია და დაფიქსირებული კიდევ რამდენიმე ნიშნის ქვა, მათ შორის ე.წ. „მინანის ქვა“, რომელიც „კარატის“ ჯვარ-სალოცავის შიგნით ინახებოდა

(„მინანი“ იყო ქურუმი და ქადაგი მითური ქალი, რომელმაც ჯვარის მსახურებას დაუდო სათავე და დაარსა გუდანის ჯვარი, კარატის ჯვარი, ხახმატის ჯვარი).[1] ხალხური ტრადიციული წინაქრისტიანული ღვთისმსახურების კულტურა და პიქტოგრაფიული სისტემები რამდენად ურთიერთკავშირშია, ეს საკითხი ღრმა კვლევას მოითხოვს.

აღნიშნულის კონტექსტში, საქართველოს სივრცეში ფართოდ გავრცელებული პიქტოგრამების და პიქტოგრაფიული სისტემის მოძიება, პასპორტიზაცია და მათი ფუნდამენტური, ყოველმხრივი ანალიზი, ურთიერთშეჯერება, კლასიფიკაცია ჰუმანიტარული მეცნიერების ფუნდამენტური კვლევის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სფეროს განეკუთვნება. პიქტოგრაფიული ნიშნების გვერდით ანალოგიური დეკორატიული ორნამენტის არსებობა აჩვენებს იმ უწყვეტ ტრადიციას, რაც ჰქონდა უძველეს ხალხებს. ამ მხრივ საინტერესოა ქართული და ლაზური დეკორატიული გამომსახველობის ფორმები.

წერაქვული დამწერლობა

ველეს ხალხებს. ამ მხრივ საინტერესოა ქართული და ლაზური დეკორატიული გამომსახველობის ფორმები.

საქართველოში და საზღვარგარეთაც ცნობილი იყო ისტორიული ლაზური წესით ხის და ქვის მხატვრული დამუშავების კულტურა. იბადება კითხვა – რა ტრადიციას ემყარებოდა ლაზური დეკორის სიმბოლოები. ძვ. ბერძნული ისტორიული ინფორმაცია „კვირბუბთან“ (კოლხურ-ლაზური დამწერლობა) დაკავშირებით საინტერესო აღწერებს ინახავს (პროკოფი კესარიელი, იოანე ლიდე, აგათია სქოლასტიკოსი და სხვა) [2]. ლაზი ოსტატები ისტორიულად საუკეთესო მშენებლებად და მეზღვაურებად მიიჩნეოდნენ. მათ ხის მხატვრული დამუშავება ტრადიციით გადაეცემოდათ, რომელიც დღევანდლამდე კიდევ ცოცხლობს. მიუხედავად იმ მდგომარეობისა, რომელიც ღვთისმსახურების შეცვლას მოსდევს, ლაზურ გამომსახველობით დეკორში ხშირად არის შენარჩუნებული ისტორიული, ტრადიციული მხატვრულ სიმბოლოთა ფორმები ა (ბორჯღალოები, ვარსკვლავები, სპირალები და სხვა გეომეტრიული ორნამენტები) [3].

ლაზეთში არსებობს ტოპონიმები: „ქვანჭარერი“ (ქვა წერილი).

ძველ კოლხებს – ლაზებს ურთიერთობა ჰქონდათ შორეულ ქვეყნებთან და ინფორმაციის შენახვა- გადაცემა აუცილებელი იყო. ლაზეთის ისტორიულ ტერიტორიაზე ბევრი მატერიალურ- კულტურული ძეგლია და მათი მოკვლევა მომავალში ახალ აღმოჩენებს გვპირდება. ლაზურ დეკორატიულ ორნამენტისკასთან დაკავშირებით გამოცემულია რამდენიმე სამეცნიერო ნაშრომი, მათ შორის აღსანიშნავია აკად. გ. ჩიტაიას შრომები [4]. ლაზურ დეკორში ასტრალური სიმბოლოები ისეთივე ჩვეული მოვლენაა, როგორც საერთოდ ქართულ ტრადიციულ დეკორატიულ სიმბოლოებში. ანალოგიური თანხვედრა დეკორატიული სიმბოლოების ჯგუფებში მკვლევარებს შორის ერთნაირ აზრს წარმოშობს: რომ ყველა მსგავსება დადგენილ წესს ემსახურებოდა. წესს, რომელიც რწმენით იყო განპირობებული და აპოტროფიული, დაცვითი ფუნქციაც ჰქონდა კონ-

კრეტულ საგანზე ან ობიექტზე. პალეოგრაფების მიერ გამოთქმულია აზრი, რომ პიქტოგრაფიული ნიშნების გვერდით ხშირად დეკორატიული ანალოგიური სიმბოლოებია. დეკორი უფრო სიცოცხლისუნარიანობით გამოირჩევა და დღევანდლამდე ინარჩუნებს ფუნქციას. დღეს გვაქვს ინფორმაცია, რომ ლაზეთის მთიანეთში (არქაბის იალაღზე) დაფიქსირებულია ქვაზე ძველი კვეთილობა

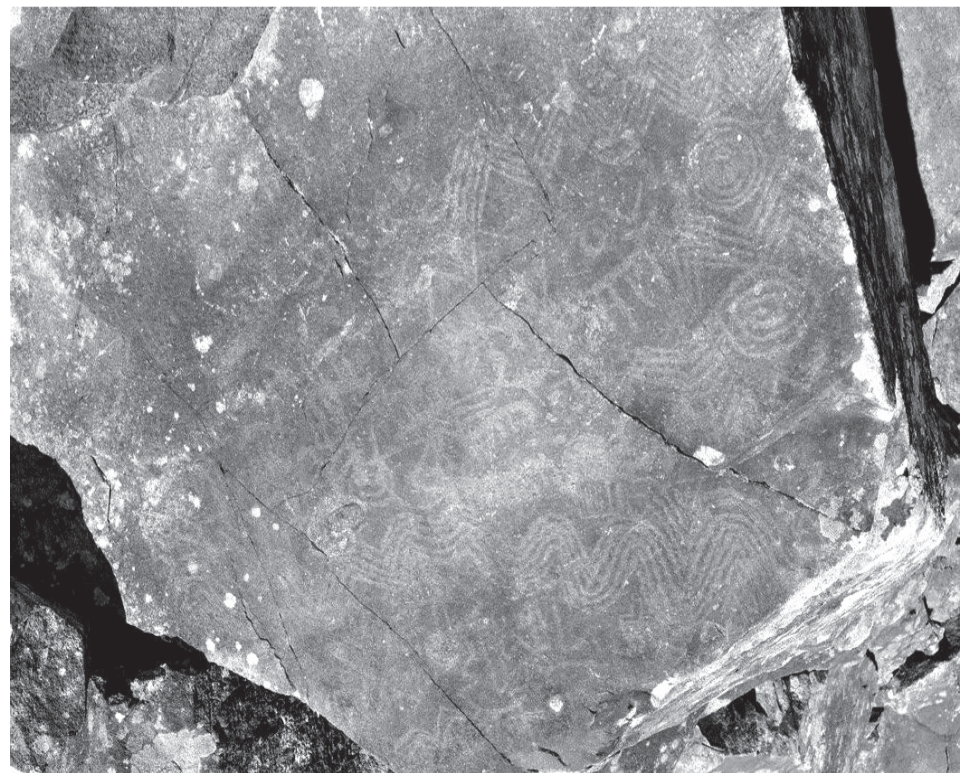
(ინფორმაც. Erkam Aksu). ქვა აღმოჩენილია ზღვის დონიდან 2000 მ. მთებში, სადაც არქაბის ისტორიული ლაზები ცხოვრობდნენ. ამას ტოპონიმებიც ადასტურებს: ხვეციკის ხეობა, დუდხე, ზიზენი, სირპონა, ოდოლისქური, ნეკნარი, ტობამგზა, გოლაზენა და სხვა. ქვაზე გამოსახულია ანალოგიური ნიშნები, რაც ფიქსირდება საქართველოს სხვა რეგიონებშიც (სპირალები, წრიული ფიგურები, წრეები, გადაჯვარედინებული სიმბოლო-ნიშნები, ტეხილ-ტალღოვანი სიმბოლოები და ზოომორფული ფიგურა). ნიშნები ლოკალურია და კონკრეტულ ქვაზე დაკვირვებით ასეთი შთაბეჭდილება გვრჩება: ას-

ტრალურ-კოსმოლოგიური ხასიათის ნიშნებით უცნობი წარმოდგენა ან ტერიტორიული ადგილების აღნიშვნა და ამ სქემის შენახვა-გადაცემა შემდგომი თაობებისთვის. ლაზეთის მთიანეთში შემორჩენილი ეს ფაქტი გვაფიქრებინებს, რომ ამ რეგიონშიც არსებობდა ინფორმაციის გადაცემის პიქტოგრაფიული ტრადიცია, რომელიც ღრმა შესწავლას მოითხოვს. ისტორიული ძვ. ბერძნული ლიტერატურული წყაროები საინტერესო ცნობას გვანდის ლაზეთის და კოლხეთის შესახებ. ლაზეთს მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია საქართველოს ისტორიაში, როგორც თავ-წყაროს ძველი ქართული კულტურისა. [5] ისტორიული კოლხეთი, შემდგომ ლაზეთი, გეოგრაფიულად იმ ადგილას მდებარეობდა, სადაც შემორჩენილია ბევრი მატერიალური კულტურის ძეგლი, მათ შორის, ადრეშუასაუკუნეების ქართული ქრისტიანული ტაძრები.

პიქტოგრაფიული ნიშნების პროფესიულად მოძიება, ფიქსაცია, აზომვა, ჩანახატების გაკეთება, მონოგრაფიების გამოცემა ხელს შეუწყობს ქართული დამწერლობის სათავეების და ქართული ეთნოკულტურის ისტორიის რეკონსტრუქციას, ასევე უძველესი ცივილიზაციების ქვეყნებში მიმდინარე პროცესების და ამ ზოგად პროცესში ქართველთა ჩართულობის ხარისხის წარმოჩენას. იბერიულ-კოლხურ-ლაზური ისტორიული პიქტოგრაფიული ნიშნების თავისებურებების გარკვევა, სამეცნიერო ლიტერატურაში მათი წარმოდგენა და პალეოგრაფიული დასკვნების გაკეთება საშური საქმეა. პიქტოგრამების სრულყოფილად აღრიცხვა გადაარჩენს არტეფაქტებს, რომელთაც სხვადასხვა გარემოების გამო განადგურება ემუქრება. ჩვენი აზრით, ასევე სასურველია, შეიქმნას პიქტოგრამების, სკრიპტოგრამების და პეტროგლიფების შემსწავლელი სამეცნიერო ცენტრი, რომელიც ითანამშრომლებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში არსებულ ანალოგიურ სტრუქტურებთან, რაც საშუალებას მოგვცემს, შეიქმნას პიქტოგრამების, სკრიპტოგრამების და პეტროგლიფების გლობალური სისტემები.

ხელოვნებათმცოდნე-სკრიპტოგრაფი

პიორგი ვიბაური

რაშიდ ფახრალი

დაიბადა ბოლნისის რაიონის სოფელ ფახრალში. დაამთავრა პედაგოგიური ინსტიტუტი და ბაქოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი. სხვადასხვა დროს მუშაობდა ბოლნისის რაიონული გაზეთის კორესპონდენტად და რედაქტორის მოადგილედ. 1990 წლიდან ქ. ბაქოში ცხოვრობს. ამჟამად სამხედრო ტელესტუდიის რედაქტორია. არის 30-მდე წიგნის ავტორი. ლექსი ამოღებულია ახლახან დაბეჭდილი წიგნიდან „შეხვედრა“, რომელიც გამოცემა კულტურის ცენტრმა „ვარლიგ“ რედაქტორები: რაფიკ გუმბათი და გური ოტობაია. თარგმანი ეკუთვნის იმირ მამედლის.

აზერბაიჯანული პოეზია მაგალითოდ უსაზღვროდ და ზეზევა მედულაშვილის გასაოცარმა ქართულმა თარგმანებმა შემაყვარა. სხვა ფაქტორებთან ერთად, ამანაც გადაამწყვეტინა, შემექმნა საშვილიშვილო გამოცემა – „კავკასიური სულიერება“, სადაც გამორჩეული ადგილი უკავია აზერბაიჯანის თვითმყოფად პოეზიას. წლების განმავლობაში მონუმენტური გამოცემა ნელ-ნელა ჩამოიძვრნა; აქ მრავალი საინტერესო ნიმუში მოგროვდა მარგალიტი ბაიათებიდან მოყოლებული – ნიზამის, ვაგიფის, ახუნდოვის, ისა ისმაილზადეს, შედარებით ახლების... თვით სტუდენტობის მეგობრის – იმირ მამედლის სუფევით, მაგრამ, ჩემდა საკვირველად, ამ სივრცეში რატომღაც არსად ფიგურირებდა XX-XXI საუკუნეთა გასაყარის ტრადიციული ლექსის ბურჯი რაშიდ ფახრალი. იგი ჩემივე პოეტური ბედისწერის პიროვნება აღმოჩნდა, რომელმაც თავისი კუთხე-საძვალეთი ნაილოცმანა პოეზიის უდასასრულო გზაზე რონინისას. დიახ, რონინისას, ვინაიდან რაშიდ ფახრალის სიტყვიერების

რანგი – ამაყი ფრთონვაა, ზეფირებში ფარლალიანობა (დარწმუნებული ვარ, ორიგინალში იგი გაცილებით დანდევებულად კამკამებს, მიუხედავად იმირ მამედლის ჩინებული გადმოქართულებისა); და მაინც, გოეთესი არ იყოს: ჰაფეზის ლექსების თარგმანა ხომ იგივეა, რაც მთვარის შუქის ლარნაკში მომწყვედვის უზადრუკი მცდელობა?! იყო დრო, როცა რაშიდსაც ჰყავდა დედა და ესენინივით ებაასებოდა ტანჩია მშობელს, რომელიც ერთხელ ზეაიტაცა კიდეც ტანკას ავტორმა და სიმძიმისგან ველარ ზიდა. პოეტი დარწმუნებულია, ერთხელ იქნება და აინთება მისი სიტყვა „თვით გულიდან ენამდინა. მასაც ჰყავს კარის მეზობელი ნაკვერჩხლიდან ფერფლამდინა“. მაგრამ, როგორც ყველგან და ყოველთვის, ქვეყანა საჭირისსუფლო ნავია და არსთაგამრიგემ უწყის ჯეროვნად მხოლოდდა, ვინ არის მეტი დამნაშავე, ჩვენი რაშიდ ფახრალი თუ სანუთრო – ოკრობოკრო დუნია? „დუნია“ სოფელია აზერბაიჯანულად, თუმცა მკვიდრად ჩახსიტულა

იგი ჩვენს კილოკავებში „ენგიდუნად“ – „ენ-ქი-დუნია“-დ უშორესი შუმერული სივრცეების სარესტავრაციოდ. და იმის აღსადგენადაც, რასაც ალბანურით – კავკასიური თეთრი ადამიანის ბროლეულებით გაჯერება ჰქვია ევროპეიდულის რასის ჩამოსაქანდაკებლად; და აქ, ამ მამითადში, შეუდარებელია ჩვენი რაშიდი, როგორც მეციხოვნე, როგორც მაჯაშისა შემტყვებარი საკუთარი დედულ-მამულისა – რაშიდი მთელი ფახრალია; რაშიდი მინიატურული აზერბაიჯანია: გნებავთ, ჰლანეტა ჩვენი, დღე-ღამის მონოტონური მონაცვლეობით: „ტანი არ გააჩნია, გმინავს ქვა და კედელი. თვალეზ ფართოდ ახელილს, საიდუმლოს გამხელილს, შერჩა მხოლოდ სახელი, გმინავს ქვა და კედელი“. და აქ, ამ მიუსაფარ და გაუტანელ საადამიანოში გულის სიღრმიდან აღმოხდება პოეტს: მეც შენებრ ქვა ვარ, მერწმუნე, ქვაო, საფლავის დარაჯო! რაშიდის სიტყვებს იზეპირებენ, ლექსს სულს უბერავს, თვალეზ ლიბრი გადაეკვრება, ბინდბუნდის ფერად აღიქვამს დღეკეთილს – სულ ასე უნდა ბოლავდეს იგი წყალუხვ მდინარესავით, რომელიც ბოლომდე ვერვინ გაცურა. რაშიდ ფლოქვებზე ლილინებს მთა და მდელო და, რომც ხალიჩად დაეფინოს სავალეზს, ამ გოგონას მოენონება, ნეტავ კი? და მაინც, და ჯიუტად ერთგულეზასავით გაუზზარავი დგას ბაიათი ბებობის მიერ თქმული გულშიმწვდომლობით... ეს იგივე ყრმობისდროინდელი დიდედსაეული ზღაპრებია, ჯადოსნური ხალიჩებითა და უჩინმარინის ქუდებით; ეს იგივე ჩვენი შეურ-

ყვნილი ბავშვობის ოაზისებია, საიდანაც მოვხმინებთ ყველანი ეგზიუპერისა არ იყოს – ჩვენი ფახრალიდან, ჩვენი ფშავიდან, ჩვენი ოტობაიდან... ფოთლებისა და წყაროს თვალთ გასცქერის შორეთს რაშიდ ფახრალი და ეს ხმინობა მტკვრის დუდუნში ბართაშვილისა და ვაგიფის ინტონაციებს გახსენებს თავისი რეფრენებით, ტრადიციული ლექსთწყობის ერთგულეზით, მაგრამ არა ყურმოჭრილი მორჩილებით. თვალეზი ეწვის ჩვენს რაშიდ ფახრალს, გრიგალს გრძობს ზურგით, გზად ქვები ყრია, რომლებიც ბეჭებში მოეყისმათენ მამულისკენ მომავალს; და ეს არ არის გამადიდებელი შუშებით ორლობეში სირბილი, როცა სტრიქონი ლორკას „დუენდეს“ საკლისობს, ან აკაკის თვითნაბადობას, ასე რომ მიელტვოდა გალაკტიონი; ან კიდეც – ღვთაებრივ უბრალოებას, ბევრი ბლოტიალის შემდეგ ერის ცნობიერებაში რომ გროვდება, თუნდაც ტიტულიანი ესთეტიკოსები არა გწყალობდნენ აღმოსავლეთ-დასავლეთისა. და, სანამ პოეზიის ქეშმარიტი ალქიმიკოსებისგან გაურკვევლობის, აურწყაობის მომთენთავი ბურუსები არ გაფანტულა, იძულებულნი ვართ, ისევ რაშიდის – ამ მსოფლიო პოეტის სულიერების ყველაზე მართებულ მსაჯულს – რუდუნებით ნაჩოკნ მისსავე სტრიქონებს მივუგდოთ ყური.

გური ოტობაია
მწერალი, საქართველოს
მწერალთა ეროვნული აკადემიის
გამომცემლობა „იბერიის“ მთავარი
რედაქტორი

აი, თქვენი რაშიდი

1. ფახრალია მისი რწმენა და მიზანი, მისი წმინდა სალოცავი ფახრალია. ფახრალია მხოლოდ ჩვენთა გულთ მისანი, ვინ არ იცის, გულში მზეზეც მალლა როა. ფახრალია, ძარღვებში რომ სისხლი მიჩქეფს, გაგიმხილოთ ყველაფერი, ახლა დროა. სანუკვარი, საფიცარი, უწმინდესი მშობლიური ჩემი მხარე ფახრალია. გაიხარეთ, ოლონდაც არ გაგიკვირდეთ, სულთან, გულთან იგი ეგზომ ახლო როა. არც განძი მსურს, არც სიმდიდრე ქვეყნიერი, ჩემი განძი და სიმდიდრე ფახრალია.

2. თავისი ტკბილი სიტყვით და საქმით ძალა შეჰმატა მზესა და ცასა, აქ მოველინა ქვეყნიერებას და შეერია ვით თევზი ზღვასა. აქ ღმერთის ხელით დაინთო ცეცხლი და შთაებერა სული, ვით მთასა. თავს აქა გრძნობდა სულთან და მეფედ, არ მიელტვოდა სასახლეს სრასა.

გულდარდიანს თუ ნახავდა ვინმეს, შეენოდა სიცოცხლის ფასად. გული გულადად უცემდა მუდამ და გაჰქცევია ჭირ-ვარამს არსად. მთას შეხედავდა და შეუქებდა მალალ მწვერვალებს, ქარაფებს, ქვასა. შავს არასოდეს იტყოდა თეთრზე და არ აქცევდა ცხოვრებას ფარსად.

3. ავ კაცს მოკლავდა გამჭოლი მზერით, იტყოდი – მინას მიახვრიტაო, კარგს შეაქებდა ლალი სიმღერით, გამოიწვევდა ავს საღლიტაოდ.

ის დაიბადა მართლა რაშიდად, მოურეველი ვალს უფარხმალოდ. ვინ გადმოაგდებს სიტყვის რაშიდან, ვინ გადმოაგდებს რაშიდ ფახრალს!..

4. აიქოჩროს ქარი თუნდაც, მე თავზე ვერ გადამიფრენს, აილესოს მისი ხმალი ვერ გადაჭრის ჩემს მკვირვ ფიქრებს. ჩემი სიტყვა სარკე არის, ვერ გატეხავს, ქვაც კი ვერა. ზღვა მღელვარებს ჩემს თვალეზში, ვერ გასცურავს ვინმე, მჯერა. ნუთისოფელს ნუთად გალევს, არ განელავს უქმად დროსა.

ვერ იცხოვრებს ქვეყანაზე, ვინც ქვას ესვრის ფახრალსა! ...ნუ მოჰყვება ნურვინ ტრახახს, ნუ შეარჩევს მუქსა ფერებს. გზად კლდედაც რომ აღიმართოს, მე ვერავინ შემაჩერებს!..

5. თუ გცივა, მოდი, ხელი გაითბე, აი, ამ კოცონს ჰქვია რაშიდი. ვინც სიტყვას ეტრფის და ეფიცება, მათთვის სითბო და მზეა რაშიდი. ის უძლებს წვიმას, ქარს და ქარიშხალს, ის ხე შხამიან ნაყოფს არ ისხამს. სად საჭიროა, იქვე დარისხავს, სიტყვის ერთგული ზნეა რაშიდი. დარდმა რომ დანვას ფახრალს ცანი და რომ გაქვავდნენ მაგიერ სხვანი, დღე რომ დაღამდეს, გაშავდნენ ცანი, დაღამებული დღეა რაშიდი...

6. ერთ ღამეს ადგა და გზა დაიგო, გზა ვარსკვლავებით მოჭედელ ცაში, დუნისა დარდზე ზრუნვამ უნია მუხლზე დაჩოქილ ფახრალი რაშიდს. გულზე მოაწვა, მოზღვავედა მუზა, გზა ვერ გაიგნო ფრთიანი რაშით. ხელი ნაუცდა კალმისკენა და ქალაღდისაკენ ფახრალი რაშიდს. მუზა სხვადასხვა იერით მოდის,

ვერ მოისყიდი მხურვალე ტაშით. უცებ გაბრწყინდა ცისკარი, თუმცა კვლავ ვერ დაასწრო ფახრალი რაშიდს.

რაშიდ ფახრალიმ ვერ დასძლია დარდი პირქუში, ვერ მოერია ამ შუალამით. ვერ მოერია თუმცა ძილქუში. ვერ დაიყურა ტკივილი წამით, ვერ დაიძინა რაშიდ ფახრალიმ.

და ანგელოზის ლამაზი ცრემლი ციდან სახეზე დაეცა უცებ... გამოედევნა თავის ოცნებას, თუმცა ოცნებაც გაექცა უცებ. ვერ დაიძინა რაშიდ ფახრალიმ. ცა მოიქუფრა, გაშავდა ღამე, ბნელი დაანვა მთლად არემარეს... ველარ მოთოკა სიტყვა თავნება, გულის სათქმელი გაანდო მთვარეს, ვერ დაიძინა რაშიდ ფახრალიმ.

7. ცას ასცქეროდა მეშვიდე ციდან... სახეზე უფლის ცრემლი დაეცა. ლოცვა მოუნდა და ამ დროს სწორედ ცრემლის წვეთისკენ თვალი გაექცა. ვერ არწყა დარდი, ცოტა ეგონა და სოფლის დარდიც იქცია დარდად. გზა აერია დარდის ქალაქში, იხეტიალა ყარიბთა დარად.

დარდს ვერ გაუგო, როგორც ეგების, თუმც წრფელი იყო, ვითარცა ბავშვი. და უჭკუობით რაშიდმა ერთ დღეს თავისი დარდი იხალა თავში!..

გთხოვენო. ყურმილი ავიღე, ჩვენი მაცვალა იყო. რა ხდებოდა-თქვა, შევეხებინა. შენსებული ხმით მითხრა, ჯანსუღი დილაუთენია მოვიდა, ახალი ნომერი გამომართვა და შენი მოძებნა დამავალა – ცოცხალი ან მკვდარი აქ მომგვარეთო! ასეთი გაბრაზებული ჯანსუღი ჯერ არ მინახავსო, ვიღაც უფუნა აკერია პირზეო!

... რედაქტორის კაბინეტის კარი შევადე. თითქმის ყველა იქ დამხვდა – ორი გივი, ავთო, თამაზი, ლევანი, ტარიელი, ოტია...

ჯანსუღი არც მომსალმებია, პირდაპირ მითხრა: რა ქენი, ბიჭო, ეს?! რა მიყავი, ბიჭო, ეს?! და მარტო მე? მთელ „ცისკარს“!.. რა რისხვა დაგვატყენი!.. შაბათ-კვირას ტელეფონს ვეღარ მივეკარე! არადა, ყურმილი ხომ უნდა აიღო! რა დღეში ჩავვარდი ამ ორ დღეს, იცი? მარტო მე მირეკავდნენ, რატომღაც!.. ავიღებ ყურმილს და... ჯანსუღი ბრძანდებით?.. ჩვენკენ გადაიღო, მაქვთ ისევ უფუნუნებს? ეს მსუბუქად ნათქვამია, სხვები ნახეთ, ყველას რა დამახსოვრებდა! ერთი მეუბნება, ისაო, რამდენ ქალს უფუნუნებთ მა დასავსებ თვალმსო!.. ისა სვობს, რაც დამამახსოვრდა, ჩამოვთვლი: ერთი დროც მოვა, თავსხმა წვიმასიც მოხვდებითო... „ეტყობა, მაგრა გიუფუნუნებთ ცისკრელებსო... მიდით, მიდით, თქვე ახვრებო, აუფუნუნეთ... ეს არის, თქვე ბოზებო, ხმამალა რომ გაიძახით, თავზე გვხურავს ნამუსის ქუდიო?.. ნივნივადე თბილისიდან კვახჭირამდე რამდენჯერ უფუნუნებს, ისიც დაბეჭდეთო... ძალი შინ არ ვარგოდა, სანადიროდ გარბოდაო... ჩემი თვალთ ვნახე ის ქალბატონი, ერთი ლექსი რომ დაუბეჭდეთ ამ ნომერში. ორი დღეა, ისე დაუფუნუნდა, სახელი რომ მაცვალა ერქვა, ისიც კი დაავინყდაო... რამდენი დაუფუნუნებია საჭირო, ლექსი რომ დამიბეჭდეთო... თქვენ რომ მართლა დაუფუნუნებთ შეგეძლოთ, მაგ თავსართს არ ამოეფარებოდითო... კარგა ხანია მეუფუნუნება, სად შეგხვდეთო... მერე ავდექი და ტელეფონი გავთიშე, რას ვიზამდი!.. რა მიქენი, ბიჭო, ეს, რა!

– მოიცა, მოიცა! ბატონო ჯანსუღ, – მოვმორდი კედელს, – მე რა ვქენი? არაფერი არ მიქენია...
– როგორ არ ვიქენი, – შემანყვევტინა ჯანსუღმა, – აბა, ვინ დააბეჭდა ეგ რუბრიკა იმ დასალუბავ პოეტებს!
– კი მაგრამ, თქვენ არ მითხარით, კიბის თავზე, უფუნუნა წვიმა მოვიდაო?! – შევახსენე რედაქტორს.
– კაცო, მე კი გითხარი, მარა, ვიხუმრე!
– ჰოოდა, მეც ვიხუმრე!
– გამოდის, რომ ერთით ერთია!..
– კი, აგრე გამოდის! – დავემონმე მე.
– ვაა, კაცო, ეს ვინ ყოფილა! ხუმრობა არ იცის კაცმა, ეს ვინ ყოფილა! – ჩაილაპარაკა რედაქტორმა და შურნალი გვერდზე მიაგდო.

კაბინეტში წუთით სიჩუმემ დაისადგურა, მაგრამ ისიც მე დავარღვიე – ნაცემი ძალღივით გავილაღე ოთახიდან.

– რა მოხდა? – უმალ მკითხა მაცვალამ.
– მგონი, უფუნუნამ დაამთავრა ჩემი კარიერა „ცისკარში“. ჯანსუღი, ალბათ, სამსახურიდან გამიშვებს! რას იზამ, მუშაკაცის ბედი ასეთი ყოფილა! – ვთქვი და ჩემი კაბინეტისკენ წავლასლასდი.

მარტო ვიჯექი ოთახში... რამდენ ხანს მივდევი ფიქრებს ფეხდაფეხ, დრო არ დამინიშნავს... მაცვალას ხმამ მომაქცია სააქეთოდ, ჯანსუღი გეძახისო.

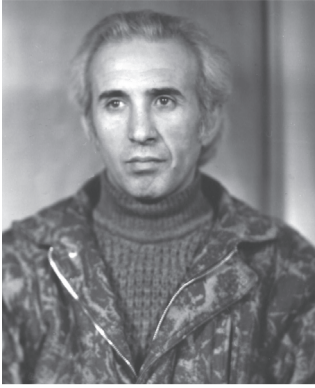
„ალბათ, „ბრალდების“ ბრძანების ტექსტი უნდა გამაცნოს!“ – გავიფიქრე და რედაქტორის კაბინეტში რაჭული სიღინჯით შევაბიჯე.

– შენ რაც ოთახიდან გახვედი, „თამაში“ დამატებით დროში გადავიდა, – მითხრა ჯანსუღმა და გააგრძელა, – არ დამითვლია, მარა, ბევრმა დამირეკა; რა კარგია, რა რუბრიკა მოგიძებნიათ: ვენაცვალე ჩემს დაიკოებს, ასე ერთად რომ არიან ჩახუტებულნი... ერთმა ისიც მითხრა, ახლა გამომჩნდება, ვინ არის ერთი ლექსით დამრჩენი პოეზიაში... ჩამოთვლა შორს წამიყვანს, ასე, რომ, დამატებით დროშიც ერთით ერთია!

მე გავიღიმე, თანამშრომლებმა კი იცინეს...

– მე ხომ მაგარი ვარ, მარა, არც შენ ყოფილხარ ნაკლები, მოდი, ჩამოგართვა ხელი, დავზავდეთ!

ახლა მეც გამეცინა და რედაქტორის გამონვდილ ხელს ხელი დავახვედრე... ■

ილია გვიჯაშვილი

ირმას

შვილო ამქვეყნად ბედმა გაგწირა, ყველამ გაგწირეთ ასჯერ, ასნილად, ნეტავ დამერგე სადმე ვარდივით, ამოსულიყავ ეგებ ასკილად.

ასნილად ჯობდა სხვა ბედისწერა ჩემი და, ალბათ ნებისმიერის, ჩვენ ჩვენი ბედი შუბლზე გვეწერა და ცაში ერთად ვიბედნიერებთ.

ვარ დაქარგული, როგორც ქონგური ციხე-დარბაზთა ზვიად სახეზე, მკერდზე წინაპრის სხივი დამეცა, სხივი მაქეზებს!

ზღვაში ჩანთქმული ნატერაჩათქმული ვარ მონეტა და მცირე იმედი, ამომინვდია სიტყვა ქართული, ცას ვერკინები!

ვარ გაბასრული, როგორც წარსული, როგორც წინაპრის ხმალი ფხასხმული, ნაკადულების ვარ მარგალიტი ბეჭედს ჩასმული.

ვარ დაქარგული, როგორც ქონგური ციხე-დარბაზთა ზვიად სახეზე, მკერდზე წინაპრის სხივი დამეცა, სხივი მაქეზებს!

ზედაზენზე ქარი ქროდა, სიო კრთოდა არაგვთან, ბრძოლა მქონდა ბრძოლა, ჰოოდა, ბედი გამიმარაბდდა.

ვით ალაზნის სატაცური, მინას ხმლები მოესხა. სისხლისფერი გადავცურე ბინდი სალამოსა.

ცაზე ელვა ელვარება, როგორც გორდას ნატეხი, ჩემი სულის მღელვარება წელში ტეხდა ქარტეხილს

ზედაზენზე ქარი ქროდა, სიო ქროდა არაგვთან ...

ზღვაზე სიჩუმე ჩანვა სრულებით, ვით ბრძოლის ველზე შეტაკებამდე, როგორც მდინარეს ნაკადულები, ღმერთო, იმედით უნდა მკვებავდე, ზღვაზე სიჩუმე ჩანვა სრულებით, ვით ბრძოლის ველზე შეტაკებამდე.

ზვირთები ტანზე წამოვიხურე, ყაბარდოელმა როგორც ნაბადი. ღმერთო, არა გთხოვ სიმშვიდის ყურეს, მე ხომ გატყორცნილ ტალღად დამბადე. ზვირთები ტანზე წამოვიხურე, ყაბარდოელმა როგორც ნაბადი.

მეც წვიმასავით ციდან მოვდივარ, თუმცა მინაა ჩემიც მშობელი, იქნებ არ ღირდეს ცდად და ლოდინად, რასაც ასეთი თრთოლვით მოველით. მეც წვიმასავით ციდან მოვდივარ, მაგრამ მინაა ჩემიც მშობელი.

ზღვაზე სიჩუმე ჩანვა სრულებით, ვით ბრძოლის ველზე შეტაკებამდე, როგორც მდინარეს ნაკადულები, ღმერთო, იმედით უნდა მკვებამდე. ზღვაზე სიჩუმე ჩანვა სრულებით, ვით ბრძოლის ველზე შეტაკებამდე.

მისხეთში

აქეთ ხერთვისი, იქ აწყური სისხლმონანყური, აგერ, თმოგვის ცაც, ურჯულოს ხმლით გადაკანრული.

ბაღებში შუქი, ჩაფენილი საფანელივით, ცა მოჭედილი ვარსკვლავების საქანელებით.

მე კვლავ ბეჭს მიწვავს შინდის სახრეთი ბინდი სამხრეთის, ჟამი მუხთალი, ბევრი მომხდური, ცოტა დამხვედრი.

აქ ხიზაბავრა, იქ აწყური, სისხლმონანყური აგერ, თმოგვის ცაც, ურჯულოს ხმლით გადაკანრული.

ალაზნის

არც ამაზონი და არც ნილოსი, არც მცხუნვარება ეგეოსის სანაპიროსი, შენ მოგეახლე, შენ ოხვრა გზაფრავს საინგილოსი.

არც ნიაგარა, არც კანიონი, არც ტრამალების ცელქი სიონი, რამ გაგაკვირვოს, ტანზე გარტყია ბეგთარავით კავკასიონი.

თვალმარგალიტთა სიკაშკაშე ზღვა საუნჯიდან, დავანებული ზღვის ტალღებში სკივრებ-უჯრიდან, რა ბედენაა, სხივნი გეფრქვევა ფიროსმანის ყალამ-ფუნჯიდან.

პირამიდები... მღუმარება, ძილი, სიმუნჯე, აქ, გრემ-სილნადის აზიდული ციხე-ბურჯები ამოშვილდულან, გრგვინავს წარსული წარბშეკრული ხორნაბუჯიდან.

არც ჯომოლუნგმა და არც მონზლანი, არც ვენეციის ძირი მომპალი, ალავერდული ღვთიური სითხით წყლული მომბანე.

არც ენისეი და არც ნილოსი, არც ელვარება ატლანტიკის სანაპიროსი, ხმლად მიმითვალე, შენ ნატერა გჯავრავს საინგილოსი!

მკითხველთა საყურადღებოდ!

გაზეთის გამოწერა უკვე შესაძლებელია. ამისთვის საჭიროა დარეკოთ ან მიაკითხოთ პრესის გავრცელების სააგენტოებს: საქარესა (გურამიშვილის გამზ. №64, ტელ: 2 51 85 18), მაცნე (საირმის ქ. კორპ. №4, ტელ: 2 14 74 22), პრესე-

ქსარესი (ი. ჯავახიშვილის ქ. №86, ტელ: 2 96 23 11), ჯეომედია (გ. ჩუბინაშვილის №50, ტელ: 2 95 51 70), პილონი (წერეთლის გამზ. №113, ტელ: 2 34 77 43), პრესა 2012 (წერეთლის გამზ. №142, ტელ: 2 34 09 35).

გაზეთი დამოუკიდებელია და ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით. რედაქციის აზრი, შესაძლოა, არ ემთხვეოდეს მასალის ავტორის მოსაზრებებს. რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.

ქვირფასო ავტორებო!
რედაქციაში გამოსაქვეყნებლად მოტანილი ან გამოგზავნილი ტექსტი არ უნდა აღემატებოდეს A4 ზომის ოთხ კომპიუტერულ გვერდს!

დაბეჭდილია შპს "ასავალ დასავალის სტამბაში" მისამართი: თბილისი, აგლადის ქ. 39 ტელ: 2343330; ელ. ფოსტა: print@asavali.ge

მთავარი რედაქტორი და გამომცემელი
თამაზ ნიჟნიაძე

გაზეთი გამოდის საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს მხარდაჭერით

E-mail: litsaqartvelo@yahoo.com
ტელ.: 293 69 77

გამოდის პარასკეობით